

**CENTRUL NAȚIONAL
DE EVALUARE
ȘI EXAMINARE**

**DIRECȚIA GENERALĂ
EDUCAȚIE ȘI ÎNVĂȚARE
PE TOT PARCURSUL VIEȚII**

**MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI**

**CONCURSUL PENTRU OCUPAREA POSTURILOR
DIDACTICE/ CATEDRELOR DECLARATE
VACANTE/ REZERVATE ÎN
ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR**

**PROGRAMA
PENTRU**

**RELIGIE ORTODOXĂ
Profesor I**

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă se adresează cadrelor didactice care se prezintă la *Concursul de ocupare a posturilor didactice / catedrelor vacante din învățământul preuniversitar*, disciplina **Religie ortodoxă** și care au absolvit facultăți de acest profil.

Programa de concurs este elaborată în acord cu programele școlare în vigoare din învățământul preuniversitar pentru disciplina religie. Competențele și conținuturile din programă sunt proiectate în conformitate cu abordarea curriculară sistemică în realizarea activităților didactice, specifice disciplinei.

În realizarea Programei pentru *Concursul de ocupare a posturilor didactice/catedrelor vacante din învățământul preuniversitar* s-a avut în vedere necesitatea ca profesorii de religie să aibă cunoștințe temeinice despre conținuturile tematice ale *Programei școlare* în vigoare, folosite în procesul de predare-învățare a disciplinei Religie.

Programa pentru *Concursul de ocupare a posturilor didactice/catedrelor vacante din învățământul preuniversitar* a fost structurată astfel încât să abordeze conținuturi din următoarele domenii teologice: *Dogmatică, Teologie Biblică, Morală și Spiritualitate Creștină, Istorie Bisericească Universală, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Liturgică, Misiune Creștină și Catehetică*, precum și din domeniul *Metodicii predării Religiei*.

COMPETENȚELE CADRULUI DIDACTIC DE SPECIALITATE

- cunoașterea de către profesor a adevărilor fundamentale de credință și a elementelor de didactica religiei;
- capacitatea de a înțelege, practica și transmite valorile etice și spirituale specifice acestei discipline;
- cunoașterea și utilizarea competentă a principalelor documente școlare reglatoare: planuri-cadru, programe școlare;
- capacitatea de a adecva conținuturile și demersurile didactice la particularitățile de vârstă și la specificul dezvoltării intelectuale a colectivelor de elevi;

- capacitatea de a construi demersuri didactice interactive prin adecvarea strategiilor didactice la conținuturi, precum și capacitatea de a construi un climat educativ stimulativ și eficient;
- probarea capacităților necesare pentru proiectarea, realizarea, evaluarea activităților didactice și a competențelor dobândite de elevi;
- elaborarea de teste inițiale, formative și sumative, în funcție de obiectivele sau competențele vizate;
- însușirea abilităților de comunicare, empatice și de cooperare necesare realizării activităților didactice specifice disciplinei religie;
- capacitatea de proiectare și realizare a demersului didactic trans-, inter- și multidisciplinar;
- folosirea și contextualizarea tehnicilor comunicării eficiente cu grupul de elevi, conform principiilor și metodelor interacțiunii educaționale și ale unor elemente de retorică didactică;
- evaluarea capacităților cognitive, comprehensive și de aplicare a achizițiilor, în scopul reglării competențelor, a stilului didactic precum și a abordării strategiilor didactice moderne.

TEMATICA ȘTIINȚIFICĂ PENTRU DISCIPLINA RELIGIE ORTODOXĂ

TEME PENTRU STUDIUL INDIVIDUAL, CURSURI, SEMINARII ȘI APLICAȚII

I. CONȚINUTURI DE SPECIALITATE

1. Dogmatică
2. Teologie Biblică
3. Morală și Spiritualitate Creștină
4. Istorie Bisericească Universală
5. Istoria Bisericii Ortodoxe Române
6. Liturgică
7. Misiune Creștină și Catehetică

II. METODICA PREDĂRII RELIGIEI

III. BIBLIOGRAFIE

I. CONȚINUTURI DE SPECIALITATE

1. DOGMATICĂ

I. Revelația dumnezeiască

1. Revelația naturală și supranaturală
2. Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție - căi de transmitere a Revelației (*fără deosebiri interconfesionale)
3. Biserica, locul de păstrare și transmitere a Revelației

II. Dumnezeu Creatorul

1. Crearea lumii nevăzute
2. Crearea lumii văzute
3. Omul, chip și asemănare a lui Dumnezeu

III. Dogma Sfintei Treimi

1. Persoanele Sfintei Treimi: însușiri specifice și distincții

IV. Dumnezeu Mântuitorul

1. Dumnezeirea și umanitatea Mântuitorului Iisus Hristos
2. Întreita slujire a Mântuitorului Iisus Hristos

V. Dumnezeu Sfințitorul

1. Persoana și lucrarea Duhului Sfânt

VI. Sfânta Biserică

1. Întemeierea Bisericii
2. Însușirile Bisericii

** Pentru fiecare temă tratată este necesară argumentarea scripturistică și patristică.*

BIBLIOGRAFIE OBLIGATORIE PENTRU TEMATICA ȘTIINȚIFICĂ

1. BIBLIA sau SFÂNTA SCRIPTURA, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Teoctist, cu aprobarea Sfântului Sinod, EIBMBOR București, 1990
2. CHIȚESCU, N., TODORAN, I., PETREUȚA, I., *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. I-II, Renașterea, Cluj Napoca, 2005.
3. STĂNILOAE, Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I - III, București, 1978 și edițiile ulterioare.
4. POPESCU, Dumitru, *Iisus Hristos Pantocrator*, Editura IBMBOR, București, 2005
5. TODORAN, I; ZĂGREAN I., *Dogmatică Ortodoxă – Manual pentru Seminariile Teologice*, Reîntregirea, Alba Iulia, 2006

2. TEOLOGIE BIBLICĂ

A. Vechiul Testament

1. Pentateuhul structură și prezentare general.
2. Persoana Mântuitorului Iisus Hristos după profețiile mesianice.
3. Experiența religioasă în Vechiul Testament.

B. Noul Testament

1. Evangheliile copilăriei lui Iisus Hristos și exegeza lor (Matei 1-2 și Luca 1-2);
2. Învierea Mântuitorului după Evanghelia de la Ioan (Ioan 20-21);
3. Pildele Mântuitorului Iisus Hristos și exegeza lor: pilda semănătorului, pilda vameului și fariseului, pilda fiului risipitor, pilda talanților, pilda samarineanului milostiv.

BIBLIOGRAFIE OBLIGATORIE PENTRU TEMATICA ȘTIINȚIFICĂ

1. BIBLIA sau SFÂNTA SCRIPTURĂ, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Teoctist, cu aprobarea Sfântului Sinod, EIBMBOR , Bucureti 1990
2. BIBLIA sau SFÂNTA SCRIPTURĂ, ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, sprijinit pe numeroase alte osteneli, EIBMBOR, Bucureti 2001

3. SEPTUAGINTA 1: *Geneza, Exodul, Leviticul, Numerii, Deuteronomul*, (vol. I), Ed. Polirom 2004.
4. PREDA, Constantin, *Cartea neamului lui Iisus Hristos*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2006;
5. PREDA, Constantin, *Învierea Mântuitorului în memoria narativă a Evangheliilor*, Ed. Basilica, 2010.
6. GOURGUES, Michel, *Parabolele lui Luca. Din amonte în aval*, Ed. Sapientia, Iași, 2006.
7. STĂNILOAE, Dumitru, *Chipul evanghelic al lui Iisus Hristos*, Sibiu, 1991.
8. PUIG, Armand, *Iisus. Un profil biografic*, Ed. Meronia, București, 2006.
9. NEGOIȚĂ, Athanase, *Istoria religiei Vechiului Testament*, Ed. Sofia, București, 2006;
10. NEAGA, Nicolae, *Hristos în Vechiul Testament. Însemnări pe marginea textelor mesianice*, Sibiu, 1944; (reed. Renașterea, Cluj-Napoca);
11. SEMEN, Petre, *Experiența umanului cu divinul după Sfânta Scriptura*, Ed. Performantica, Iași, 2007;

3. MORALĂ ȘI SPIRITUALITATE CREȘTINĂ

I. Legea morală a Vechiului Testament

Decalogul: structură și interpretare.

II. Legea morală a Noului Testament

Predica de pe Munte și tâlcuirea ei: Fericiirile, raportul între Legea Veche și Noua Lege, despre milostenie, despre rugăciune, despre post, despre judecata semenilor

III. Virtuțile teologice - credința, nădejdea, dragostea.

IV. Familia creștină și provocările societății contemporane.

BIBLIOGRAFIE OBLIGATORIE PENTRU TEMATICA ȘTIINȚIFICĂ

1. P.F. Dr. DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Comori ale Ortodoxiei*, Trinitas, Iași, 2007.
2. BRECK, John, *Darul sacru al vieții*, Patmos, Alba Iulia, 2001.

3. MLADIN, N., BUCEVSCHI, O., *Teologie morală ortodoxă*, vol. I - II., Reîntregirea, Alba Iulia, 2003.
4. RADUCA, Vasile, *Căsătoria, taină a comuniunii și desăvârșirii persoanei*, în *Studii Teologice*, nr. 3-4/ 1992
5. LARCHET, Jean-Claude, *Terapeutică bolilor spirituale*, Sophia, București, 2001
6. MOLDOVAN, Ilie, *Iubirea - taina căsătoriei*, Alba Iulia, 1996.
7. RESCEANU, Ștefan, *Atitudinea Bisericii față de avort, divorț, abandonul de copii, droguri etc.* în vol. colectiv *Pastorație și misiune în Biserica Ortodoxă*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2001.
8. MANTZARIDIS, Georgios, *Morala creștină. Omul și Dumnezeu. Omul și semenul. Poziționări și perspective existențiale și bioetice*, Editura Bizantină, București, 2006.

4. ISTORIA BISERICESCĂ UNIVERSALĂ

- I. Întemeierea Bisericii și răspândirea Creștinismului prin predica Sfinților Apostoli.
- II. Creștinismul în timpul Sfântului Împărat Constantin cel Mare.
- III. Formularea învățăturii de credință la Sinoadele Ecumenice.

BIBLIOGRAFIE OBLIGATORIE PENTRU TEMATICA ȘTIINȚIFICĂ

1. RAMUREANU, I, BODOGAE, T., ȘESAN, M., *Istoria bisericească universală*, vol. I, Ed. III, EIBMBOR, București, 1987, vol. II, EIBMBOR, București, 1993
2. CHIFAR, Nicolae, *Istoria Creștinismului*, vol. I-IV, Trinitas, Iași, 2001-2004
3. Cassiodor, *Istoria Bisericească Tripartită*, traducere de Liana și Anca Manolache, introducere și note de Pr. Prof. dr. Ștefan Alexe, în col. *PSB*, vol. 75, București, 1998.
4. Eusebiu de Cezareea, *Istoria Bisericească, Martirii din Palestina*, traducere, studiu, note și comentarii de Pr. Prof. T. Bodogae, în col. *PSB*, vol. 13, București, 1987.
5. Idem, *Viața lui Constantin cel Mare*, studiu introductiv de prof. dr. E. Popescu, traducere și note de Radu Alexandrescu, în col. *PSB*, vol. 14, București, 1991.
6. Lactanțiu, *De mortibus persecutorum (Despre morțile persecutorilor)*, introducere, studiu introductiv, note și comentarii de Claudiu T. Arieșan, Editura Amarcord, Timișoara, 2000.

7. GABOR, Adrian, *Biserica și Statul în primele patru secole* – Editura Sofia, București, 2003.

5. ISTORIA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

I. 1. Începuturile vieții creștine pe teritoriul țării noastre: dovezi arheologice și lingvistice.

2. Primele forme de organizare bisericească pe teritoriul țării noastre: Episcopia Tomisului.

II. Recunoașterea mitropoliilor din Țara Românească, Moldova și Transilvania - primele știri despre existența mitropoliilor.

III. Contribuția Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea culturii și apărarea identității naționale. Chipuri de mari ierarhi: Varlaam, Dosoftei, Antim Ivireanul și Andrei Șaguna.

IV. Biserica Ortodoxă Română în perioada modernă și contemporană:

1. Autocefalie și patriarhie.

2. Patriarhii României: Iustinian și Iustin.

BIBLIOGRAFIE OBLIGATORIE PENTRU TEMATICA ȘTIINȚIFICĂ

1. PĂCURARIU, Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, EIBMBOR, vol. I-III, București, 1991, 1994, 1997 și ediția revizuită, vol. I-III, Trinitas, Iași, 2004, 2006, 2008.
2. Idem, *Începuturile mitropoliei ortodoxe a Transilvaniei*, București, 1980.
3. Idem, *Cultura în timpul lui Constantin Brâncoveanu*, în B.O.R., nr. 7-12/1996.
4. MORARU, Alexandru, *Biserica Ortodoxă Română între anii 1885-2000. Biserică. Națiune. Cultură*, vol. III, tom. 1, EIBMBOR, București, 2006.
5. POPESCU Emilian, *Izvoarele apostolice ale Creștinismului românesc. Sfântul Apostol Andrei*, în ST, nr. 1-3/1994.
6. STĂNILOAE, Dumitru, *Vechimea și spiritualitatea termenilor creștini români în solidaritate cu cei ai limbii române, în general*, în B.O.R., nr. 3-4/1979.
7. ȘERBĂNESCU, Nicolae, *Mitropolia Ungrovlahiei*, în B.O.R., nr. 7-10/1959.
8. *** Volumul *Autocefalie. Patriarhie. Slujire Sfântă*, București, 1995.

9. *** *Autocefalia* – vol. I-III, Editura Basilica, București, 2010.

6. LITURGICĂ

I. Sfânta Liturghie: prezentare istorică și rânduială.

II. Sfintele Taine: instituirea și importanța lor în viața creștină.

III. Ierurgiile în viața credincioșilor.

1. Ierurgii legate de viață.

2. Ierurgii legate de moarte.

BIBLIOGRAFIE OBLIGATORIE PENTRU TEMATICA ȘTIINȚIFICĂ

1. BRANIȘTE, Ene, *Liturgica specială*, EIBMBOR, București, 1980.

2. Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, *Tainele de inițiere creștină*, Trinitas, Iași, 2002.

3. NECULA, Nicolae, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. I, Editura Episcopiei Dunării de Jos Galați, 1996.

7. MISIUNE CREȘTINĂ ȘI CATEHETICĂ

I. Familia creștină și Biserica – factori esențiali în educația religioasă a copilului.

II. Tinerii și Biserica în zilele noastre. Modalități de lucru și activități catehetice.

III. Implicațiile pastoral-misionare și educative ale colaborării profesorului de religie cu preotul paroh.

IV. Educația religioasă în sistemele de învățământ din Europa.

BIBLIOGRAFIE OBLIGATORIE PENTRU TEMATICA ȘTIINȚIFICĂ

1. GORDON, Vasile & DRAGNEA Constantin, *Conlucrarea dintre profesor și preot pentru reușita orei de religie*, în VASILESCU, Lucreția (coord.), *Cultură și Religie. Statutul religiei și instrucția școlară*, Editura Universității din București, 2009, pp. 156-173.

2. HORGĂ Irina, *Educația religioasă în școală – abordări și tendințe europene*, în Ministerul Culturii și Cultelor, Secretariatul de Stat pentru Culte, *Învățământul religios și*

teologic în România, ediție îngrijită de lect. dr. Adrian Lemeni și Bogdan Dedu, Techno Media, Sibiu, 2006, pp. 23-38.

3. JURCA, Eugen, *Experiența duhovnicească și cultivarea puterilor sufletești. Contribuții de metodologie și pedagogie creștină*, Editura Marineasa, Timișoara, 2001, pp. 109-121.

4. KOULOMZIN, Sophie, *Biserica și copiii noștri*, trad. din limba engleză de Doina Rogoti, Editura Sophia, București, 2010, pp. 119-144.

5. TIMIȘ, Vasile, *Religia în școală. Valențe eclesiale, educaționale și sociale*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2004.

6. Sfânta Mitropolie a Olteniei – Arhiepiscopia Craiovei, Centrul de formare și consiliere «Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil», *Tinerii și Biserica în zilele noastre. Caiet de lucru pentru preoți în moderarea seminariilor de formare a tinerilor*, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2003, pp. 20-47 și 79-92.

7. Ghidul practic *Centrul parohial pentru copii și tineri*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2008.

II. METODICA PREDĂRII RELIGIEI

1. Religia ca disciplină de învățământ

1. Locul și rolul disciplinei religie la nivelul învățământului preuniversitar;
2. Curriculum Național pentru disciplina Religie. Specificul proiectării curriculare pe niveluri de studiu (modelul centrat pe obiective, modelul centrat pe competențe;
3. Taxonomia obiectivelor educaționale. Operaționalizarea obiectivelor;
4. Predarea-învățarea religiei în context intra și interdisciplinar.

2. Principiile didactice în educația religioasă

1. Principii didactice generale.
2. Principiile didactice speciale pentru predarea religiei: Principiul hristologic; Principiul eclesiologic.

3. Strategii didactice la ora de religie

1. Metode didactice folosite în predarea religiei. Clasificarea metodelor, exemple practice;
2. Mijloace de învățământ specifice religiei și modalități de integrare a acestora în cadrul activităților didactice.

4. Proiectare didactică:

1. Programa școlară: structura programei școlare, utilizarea programei în proiectarea și realizarea activităților didactice, manualele și bibliografia;
2. Proiectare didactică: planificarea calendaristică, proiectarea lecției;
3. Lecția. Tipuri de lecție;
4. Alte forme de organizare extrașcolară a educației religioase: cateheza, serbarea religioasă, vizitele și pelerinajele, expozițiile, participarea la slujbele Bisericii.

5. Evaluarea ca factor de reglare și optimizare a educației religioase:

1. Principiile, obiectivele și funcțiile evaluării în educația religioasă;
2. Metode de evaluare la ora de Religie. Metode și instrumente complementare de evaluare (referatul, proiectul, portofoliul, autoevaluarea);
3. Modalități de elaborare a probelor de evaluare și a itemilor.

6. Profilul profesorului de religie. Rolul modelelor în educație. Dinamica relației profesor-elev în cadrul educației religioase.

BIBLIOGRAFIE OBLIGATORIE PENTRU METODICA PREDĂRII RELIGIEI

1. BANCILĂ, Vasile, *Inițierea religioasă a copilului*, Editura Anastasia, 1996.
2. CUCOȘ, Constantin, *Educația religioasă. Repere teoretice și metodice*, Polirom, Iași, 1999.
3. IONESCU, M.; RADU, I. *Didactica modernă*, Editura Dacia, 1995.
4. TIMIȘ, Vasile, *Evaluarea - factor de reglare și optimizare a educației religioase*, Renașterea, Cluj - Napoca, 2003.
5. Idem, *Religia în școală. Valențe eclesiale, educaționale și sociale*, Presa

Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2004.

6. PANOSCHI, Mihaela; LIȚOIU, Nicoleta; Pr. IORDĂCHESCU Nicolae, *Ghid de evaluare, Religie*, Aramis, București, 2001.

7. ȘEBU, Sebastian; OPRIȘ, Dorin; OPRIȘ, Monica, *Metodica predării religiei*, Reîntregirea, Alba Iulia, 2000.

8. CERGHIT, Ioan, *Metode de învățământ*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1980.

9. OPRIȘ, Dorin, OPRIȘ, Monica, *Metode active de predare-învățare. Modele și aplicații la religie*, Editura Sf. Mina, Iași, 2006.

10. NEACSU, I., *Metode și tehnici de învățare eficientă*, Editura Militară, București, 1990.

11. LANDSHERRE, G., *Evaluarea continuă a elevilor și examenele*, EDP, București, 1975.

12. ȘCHIOPU, U., *Psihologia vârstelor*, EDP, București, 1981.

GRUP DE LUCRU PENTRU DISCIPLINA RELIGIE ORTODOXĂ

Cătălin PÎSLARU (coordonator)	Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului Direcția Generală Educație și Învățare pe Tot Parcursul Vieții
----------------------------------	--

Irina HORGA	Institutul de Științe ale Educației
Mihaela ZĂBAVĂ	Centrul Național de Evaluare și Examinare
Dana SĂFTOIU	Inspectoratul Școlar al Județului Mehedinți
Gligor HAGĂU	Școala <i>Baciu</i> , Cluj
Ioan Marian POP	Școala <i>Avram Iancu</i> , Baia Mare